

PAPER DETAILS

TITLE: Âsik Bayram Denizoglu ve Son Olusturdugu Âsik Semirhan ile Âsik Ibrahim Hikâyesi

AUTHORS: Baris DEMIRKAYA

PAGES: 212-237

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2659218>

ÂŞIK BAYRAM DENİZÖĞLU VE SON OLUŞTURDUĞU ÂŞIK ŞEMİRHAN İLE ÂŞIK İBRAHİM HİKÂYESİ

Âşık Bayram Denizöğlü and His Last Folk Tale Âşık Şemirhan and Âşık İbrahim

Barış DEMİRKAYA*

ÖZ

Asırlardır birçok işlevi üstlenen halk hikâyeleri önemli bir kültürel unsur olarak uzun bir süre yaşamını sürdürmüş ancak bu canlılığını yakın dönemlerde kaybetmiştir. Günümüzde âşıklık geleneğinin hâlâ kısmen de olsa canlı olarak yaşadığı Kars yöresinde hikâye oluşturma ve anlatma geleneği varlığını korumaktadır. Topluma ait ve toplumun önemli bir unsuru olarak değerlendirdiğimiz halk hikâyeleri ve onun temsilcileri önemle ele alınmalı düşüncesinden hareket edilmiş ve bu makalede, yaşayan âşıklardan Âşık Bayram Denizöğlü'nün hikâye anlatma geleneği içerisindeki yeri ortaya konulmaya gayret edilerek tarafımızca derlenen Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim hikâyesi ilk defa Türk kültürüne kazandırılmıştır. Çalışma; "Giriş, Âşık Bayram Denizöğlü Hayatı ve Sanatı, Âşık Bayram Denizöğlü'nün Halk Hikâyeciliği Geleneği İçerisindeki Yeri, Âşık Bayram Denizöğlü'nün Son Oluşturduğu Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim adlı Halk Hikâyesi, Sonuç ve Ekler" bölümlerinden oluşmaktadır. Çalışmamızda hikâye anlatma ve oluşturma geleneğinin zayıfladığını düşündüğümüz bir dönemde bu geleneği yaşatması bakımından Âşık Bayram Denizöğlü'nün önemine değinilecek ve ardından üstünde çok durulmayan bir halk hikâyesinin oluşum sürecine dair bilgiler verilecek, âşığın geleneksel kodları kullanma durumu gözler önüne serilecektir. Kendi vücuda getirdiği otuz hikâyesi olan âşığımızın, geleneksel kodları kullanmasına rağmen kendi bilgisi ve hayal dünyasının genişliği ile yakın dönemde oluşturduğu bu hikâyelerin varlığı âşığın halk hikâyesi geleneğini güçlü bir şekilde temsil ettiğini gösterecektir.

Anahtar Sözcükler: Bayram Denizöğlü, halk hikâyesi, âşık, Âşık Şemirhan ve Âşık İbrahim hikâyesi, halk edebiyatı

ABSTRACT

Folk tales, which have undertaken many functions on the Turkish nation for centuries, have survived as an important cultural element for a long time, but have recently lost their vitality. Today, while the tradition of telling a story depending on the tradition of minstrelsy continues in the Kars region, where the tradition of minstrelsy is still alive, albeit partially, this vitality is not seen in many regions. It is based on the idea that folk tales and their representatives, which we consider as belonging to the society and as an important element of

* Doktora Öğrencisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul-Türkiye. E-posta: barisdemirkayaaa@gmail.com. ORCID: 0000-0002-3715-2580.

the society, should be handled with care, and in this article, the place of Âşık Bayram Denizoğlu, one of the living minstrels, in the tradition of storytelling has been tried to be revealed. The story of Âşık Şemirhan and Âşık İbrahim compiled by us was brought to Turkish culture for the first time. Study: It consists of "Introduction, Life and Art of Âşık Bayram Denizoğlu, Place of Âşık Bayram Denizoğlu in the Folk Storytelling Tradition, Conclusion and Attachments". In our study, the importance of Âşık Bayram Denizoğlu has been mentioned in terms of keeping this tradition alive at a time when we think that the tradition of telling and creating stories has weakened. Then, traces of the formation process of a folk tale that has not been emphasized much will be given, and the use of traditional codes by the minstrel will be revealed. Even though our minstrel, who has thirty stories that he has created, uses traditional codes, the existence of these stories that he has recently created with his own knowledge and imagination will show that the folk poet strongly represents the folktale tradition

Keywords: Bayram Denizoğlu, folk tales, minstrel, the folk tale of Âşık Şemirhan and Âşık İbrahim, folk literature

Giriş

Gerçek veya hayali bir olayı genellikle düzyazı şeklinde ele alan anlatı türü olarak tanımlayabileceğimiz hikâye kavramı başlangıçta Arapçada *kıssa* ve *rivayet* anlamlarında kullanılmıştır. Daha sonra eğlendirmek amacıyla taklit anlamında görülürse de hikâye gerçek veya hayalî olayların, maceraların özel bir üslupla nakil veya tekrarı demektir. (Elçin, 2004: 444) Azerbaycan Türkçesinde “hekaya”, Başkurt, Kazak, Özbek, Uygur ve Tatar Türkçesinde “hikaya”, Kırgızca’da “angeme, ikaya”, Türkmen Türkçesinde “hekaya”, olarak adlandırılması (Ercilasun, 1991: 340-341) kelimenin bütün Türk şivelerinde ortak bir kullanıma sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca kısa halk hikâyelerine “serkuşte” (sergüzeşt), Kars’ta ise “serbaş”, türküsüz hikâyelere de “kara hikâye” denilmektedir.

Pertev Naili Boratav tarafından “destandan romana geçiş ürünü” olarak nitelendirilen halk hikâyeleri, Anadolu’da destan anlatma geleneğinin zayıflamasıyla ortaya çıkan anlatılardır. Zaman ilerledikçe değişen bağlamlar neticesinde, klasik anlamdaki halk hikâyeleri de bu değişikliklerden etkilenerek farklı yapılar içerisine girmiştir (Başaran, 2012: 573). Ali Berat Alptekin’in tanımı ise şu şekilde olmuştur: “Göçebelikten yerleşik hayata geçişin ilk mahsullerinden olup; aşk, kahramanlık, vb. gibi konuları işleyen; kaynağı Türk, Arap-İslam ve Hint-İran olan, büyük ölçüde âşıklar ve meddahlar tarafından anlatılan nazım-nesir karışımı anlatımlardır” (Alptekin, 2002: 7). Alman Türkolog Otto Spies ise, daha çok sevgi konulu halk hikâyelerinden hareket ederek, halk hikâyesini “Bir sevgiliyi elde etme yolundaki maceraları anlatan masal” olarak tanımlamıştır (Boratav, 2015b: 72).

Türk halk hikâyelerinin tasnifi konusunda ise araştırmacıların birbirinden farklı doğrultularda hareket ettiğı ve bu şekilde yorumlarda bulunduğı gör÷lmektedir. Bu konuda ilk değerli tespitlerde bulunan ve hikâyelerin kaynağı konusunda fikirlerini ortaya koyan Fuad Köprölü olmuştur. Fuad Köprölü'nün tasnifi şu şekildedir: a) Eski Türk an'anesinden geçen mevzular. b) İslam an'anesinden geçen dini mevzular. c) İran an'anesinden geçen, ekseriyle dini olmayan ve bazen zahiri bir İslami renge boyanmış, mevzular (Köprölü, 1999: 361-366).

Halk hikâyelerin kaynağı konusunda Pertev Naili Boratav'ın ise şu şekilde bir yol izlediğı gör÷lür: 1. Olmuş vakalar. 2. Yaşamış veya yaşadığı rivayet olunan (bazılarının yaşamış ihtimali çoktur) âşıkların tercüme-i halleri. 3.Köroğlu menkabeleri ve bu tipte diğer menkabeler. 4.Klasik manzum hikâyeler (Boratav, 2015a: 20-21).

Halk hikâyelerinin kaynağına dair sınıflandırma yapan Şükrü Elçin ve Ali Berat Alptekin'in de benzer sınıflandırmalara gittiğı gör÷lmektedir (Alptekin, 2002: 42; Elçin, 2004: 444). Bu bağlamda Bayram Denizoglu'nun hikâyelerini ele aldığımızda âşışın olmuş vakalar ve eski Türk an'anesinden geçen mevzulardan etkilendiğı anlaşılmıştır. Halk hikâyesi meydana getirmek veya anlatmak geçmişten beri âşıklarda bulunması gereken bir özellik olarak gör÷lmüştür. Bir âşışın irticalen söylemesi ve atışma gerçekleştirmesi arandığı gibi hikâye oluşturmaları veya ustalarından yahut yöreden duyduğu hikâyeleri, sağ omzunda terini sildiğı mendili, sol omzuna da astığı sazıyla dinleyicinin etrafında gezerek, bulunduğı bir ortamda anlatması beklenilmiştir.

Âşık edebiyatı başından beri bir okul ciddiyeti içinde gelişmiştir. Âşıklık geleneğinin temel kodlarının yer aldığı bu okulda bir yandan bade-rüya motifi sonucunda âşıklık geleneğine adım atan öte yandan da sanata yatkınlığı ile usta-çırak ilişkisi temelinde bir gelişim çizgisi gösteren sanatçıların varlığıyla karşılaşılacaktır. Âşık edebiyatının yaşatıldığı çevrelerde yetişen çocuklardan sanat kabiliyetine sahip olanlar önce usta âşık ve gelenek taşıyıcısı durumda olan âşıkları dinleyerek ve seyrederek usta malı hikâye ve deyişleri doğru olarak nakletmeyi öğrenmişlerdir (Günay, 2015: 113). Ancak kültür-medeniyet değişiminin getirdiğı sonuçlar doğrultusunda bir hikâyenin anlatıldığı ortamın ve bir hikâye bilme zorunluluğunu âşığa hissettiren dinleyicinin yokluğu nedeniyle bugün artık halk hikâyeciliğı canlılığını yitirme noktasına gelmiştir. Tabii bu yorum, yıllardır söylenen, âşıklık geleneğinin bittiğini ifade eden yorumlarla bir okunmamalıdır.

Asırlardır yaşamakta olan bu gelenek değişim ve dönüşüme ayak uydurarak varlığını devam ettirmektedir. Toplum var oldukça ve bu geleneğin ehemmiyeti genç nesillere anlatılmaya devam ettikçe bu geleneğin yaşayacağı da aşıkârdır. Bu bahis ayrı bir konuyu teşkil ettiğinden üzerinde çok durulmamıştır. Ancak şu bilinmelidir ki artık ehil âşık sayısı, âşışını yönlendiren dinleyici kitlesi azalmış, son

derece önemli olan oturak meclisi varlığını koruyamamıştır. Var olan genç âşık-
ların ise bir ustaya bağlanma duygusu azalmıştır. Şimdilerde internetten dinleyerek
geleneği ve eserleri öğrenmeye çalışan ancak âşık havalarının adını bilmeyen, ya-
ratımdan uzaklaşmış “âşıklar” ortaya çıkmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında
genç âşıkların bir ustaya bağlanma ihtiyacı duymaması bir yana 80’li yıllardan
sonra ekonomik nedenlerle büyük şehirlere göç eden ve yaşam mücadelesi vermek
zorunda kalan usta âşıkların, âşıklar diyarı Kars-Erzurum bölgesini terk etmesi de
diğer bir önemli mevzudur.

Âşıklığa heves duyan gençlerin tabiri caizse o cendereden geçmesi, âşıklık ge-
leneğinin edep ve erkânını öğrenmesi gerekmektedir. Maalesef bu cendereden ge-
çişin tercih edilmemesi sadece saz çalıp türkü söylemekle yetinen âşıkları yarat-
maya başlamıştır. Bu durum ise bittabi üretkenliği azaltmıştır. Nitekim bununla
alakalı olarak Şeref Taşlıova şöyle demektedir:

Eskiden yaşayan âşıklar birbiri ile sadece karşılıklı deyişme, bağlama, mu-
amma yarışları yapmakla kalmayıp, aralarında halk hikâyesi tasnifi yarışması
da yaparlarmış. Bizden önce yaşayan ve son zamanlarına ulaştığımız yaşlı
usta âşıklar anlatırlardı: “Bir âşık duymuş ki falan zamanda yaşayan âşığın
yedi hikâyesi var veya onunla yaşıt olan bir âşığın üç hikâye tasnifi var. Bu
taraftaki âşık da onun karşılığında değişik ad ve konular içinde hikâyeler tas-
nif edermiş. Âşıkları, dinleyenler arasında birinin diğerinden üstünlüğü, bu
ölçülerle de ölçülürmüş. Birbirini geçmek için her dalda yarışan âşıklar, tasnif
ettikleri hikâyelerini kendileri ve yetiştirdikleri çıraklar tarafından köy dü-
ğünlerinde, odalarda, meclislerde anlatır, halka sunarlarmış... (Taşlıova, 1985:
140-141).

Âşık Şeref Taşlıova’nın belirttiği gibi bir rekabetin varlığı geleneğin canlılığını
korumasında son derece mühimdir. Çünkü sadece usta malı türkü ve hikâyelerin
öğrenilerek anlatılması bir kısır döngüyü oluşturacaktır. Bu geleneğe temas eden-
ler, bu yola girenler “Bizler ataları hatırlamazsak yarın da torunlar unutur bizi”
ifadesini sıkça kullanırlar. Bu bilince sahip olmak, geleneğin köklerine uzanmak
önemlidir ancak âşığın üzerine de koyabilmesi gerekmektedir.

Bugün hâlâ “âşık dediğin atışma yapabilmeli, doğaçlama söyleyebilmeli,
hikâye oluşturabilmelidir” görüşünün yaşamasına rağmen halk hikâyesi oluşturan
âşık sayısı azalmıştır. Âşıkların bu konuya dair genel görüşleri, artık hikâye anla-
tabilecekleri ortamların olmaması şeklindedir. Bu ortamların olmaması Taşlı-
ova’nın bahsettiği gibi bir üretimi de doğrudan etkilemektedir. Bu ortamların en
önemlilerinden biri şüphesiz yöre düğünleriydi. O düğünlere davet edilen âşıklar
türkülerini söyler ve hikâyeler anlatırlardı. Genel olarak âşığın repertuarına göre
istekte bulunan dinleyici kitlesi bazı zamanlarda yeni bir hikâye dinlemek istemiş-
tir. Hem bu talebin varlığı hem de dinleyicinin geleneğe olan bilgi birikimi âşığın

üretken, titiz ve dikkatli olmasını beraberinde getirmiştir. Hikâyelerin mensur kısımlarında ana konudan çıkmamak suretiyle serbest olan âşığın herhangi bir dikkatsizliğinin, geleneği çok iyi bilen dinleyicinin gözünden kaçmadığı ve âşığın bu doğrultuda uyarıldığı bilinmektedir. Bunun yanında dinleyiciler de makamlara vakıf kimselerdir. Eskiden, köy düşünlerinde, dinleyenlerden yaşlı olanı, âşığı “Fılan hikâyesinin, falan yerinde, filan türkü gelir. O türküyü bu makamdan diyeceksin” diye ikaz eder ve:

Derde Kerem
N’eylesin derde Kerem
Kosmusam gam kötü
Özüme dert ekerem

şeklinde bir de cinaslı maniden bir örnek verirmiş. (Türkmen vd., 2008) İşte bu ortamlarda hikâyeler günlerce anlatılır, hikâyeler varlığını korurdu. Nitekim bu konuyla alakalı âşığımız, “Bizim yedi gün yedi gece, on beş gün on beş gece hikâye kültürümüz vardır. Köroğlu sekiz gece sürer” ifadelerini kullanmıştır” (KK-1). Günlerce süren hikâyesinin yarı bırakılan yerleri ise gelenek içerisinde yatılacak yer olarak nitelendirilmiştir.

Yaptığımız görüşmede halk hikâyesinin ve âşığın gelişimi konusunda dinleyicinin ve ortamın önemine dair Âşık Maksut Feryadi de şu görüşleri aktarmıştır: “Köy düşünleri asıl mekteplerdi. Orada âşık oranın reisidir. Bir konu anlatırken herkes pür dikkat onu dinler. Konuşanın cezası olur. Davetlilere önceden atlı derlerdi. Bir atlı başı seçilir, atlı başı, âşık dinlenirken halkın isteğini ona iletirdi. Karşılıklı bir alışveriş var. Âşık toplumdaki, toplum âşıktan bir şey alıyor. Oradakiler hikâyeyi biliyor ve bu nedenle bir hatada ikaz verir. Bu toplum âşığı yetiştiriyordu.” Bugün Halkalı’da açmış olduğu Âşıklar Otağı’nda geleneğin ayakta kalması için mücadele eden isimlerden biri olan Âşık Maksut Koca Feryadi, programlarda âşıklık geleneğinin temel taşlarından örnekler veriyor ve kendinin de ifade ettiği gibi “...ufak hikâyeler canlanıyor. O çıra yavaş yavaş yanıyor, sönmüyor” (KK-2).

Düşünler ve kahvehane gibi dinleyicinin günlerce varlığını koruduğu ortamlarda usta malı hikâyeleri anlatan, gerektiğinde kendi hikâyesini oluşturan âşıklar, bugün bu ortamlar olmadığı için hikâye oluşturma yoluna gitmemektedir. Geleneğin varlığı konusunda tedirginliğe sevk eden bu durumlara karşılık hâlâ halk hikâyesi meydana getirme yoluna giden âşıklarımız sınırlı sayıda da olsa mevcuttur. Bu makalede işte bu geleneği yaşatan son temsilcilerden olan Âşık Bayram Denizoglu hakkında bilgiler, onun hikâyelerini oluşturma yollarına dair parçalar verilecek ardından da birebir görüşmeler sonucu elde edilmiş olan en son oluşturduğu “Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim” hikâyesi ilk defa burada yayımlanmış ve Türk kültürüne kazandırılmıştır.

1. Âşık Bayram Denizoglu'nun Hayatı ve Sanatı

Bayram Denizoglu, 1958'de Çıldır'ın Gülyüzü köyünde doğmuştur. Asıl adı Bayram Gökdeniz'dir. Babası Âşık Durmuş Denizoglu'nun etkisiyle âşıklığa yönelmiş ve ilk olarak babasıyla birlikte yörelerindeki düğünlerde yer almıştır. Kars'taki Çobanoğlu Âşıklar Kahvesi'nde bulunmuş ve oradaki usta âşıklarla beraber olma imkânını bulmuştur. 1976 yılında Kars'tan İstanbul'a göç eden âşık, yurt içinde ve yurt dışında birçok festivale katılmış, ödüller almıştır. 1981 yılında Ankara Radyo Evi'nin düzenlemiş olduğu etkinlikte 66 âşık arasında en genç âşık olarak üçüncülük ödülüne layık görülen âşık, 1997, 1998, 1999 ve 2000 yıllarında Konya Âşıklar Bayramında atışma dalında da birincilik almıştır. Türkiye'de başta Bayburt, Denizli, Konya Âşıklar Bayramı olmak üzere karşılaştığı birçok âşığın dışında Azerbaycan ve İran âşıklarıyla da atışma gerçekleştirmiştir. Bayram Denizoglu, katıldığı birçok festival ve özel etkinlikler sonucunda yüzlerce ödül ve plaket almıştır. 1999-2000 yılında Anadolu TV'de Yener Yılmazoglu ile yaptığı "Âşıkların Telinden" adlı program başta olmak üzere pek çok televizyon ve radyo programında bulunan âşığımızın 13 adet albümü bulunmaktadır. Halen âşıklık geleneğini ve kültürünü yaşatmaya çalışan âşığımız, üç çocuk babası olup, bu geleneğin yaşaması için çok önemli olan çırak eğitimine de önem vermektedir ve bu doğrultuda Çetin Sinemoğlu, Veyssel Yıldız, Korkmaz İkan ve Zihni Yıldırım'a ustalık yapmaktadır.

1.1. Âşık Bayram Denizoglu'nun Halk Hikâyeciliği Geleneği İçerisindeki Yeri

Kendi duygu ve düşüncelerini yansıtan 700 civarında şiiri olan Bayram Denizoglu'nun 30 halk hikâyesi bilinmektedir. Bunun yanında usta malı olarak anlattığı hikâyeler de bulunmaktadır. Âşığımızın oluşturduğu hikâyelerden bazıları şunlardır: Uzak Elli Garip Şah, Settar Han, İzzet Han, Selim Han, Saruhanlı, Koca Kartal, Mihrali Bey. Son meydana getirdiği hikâye ise burada metnini verdiğimiz Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim hikâyesidir. Hikâye, ilk defa burada yayımlanmış ve Türk kültürüne kazandırılmıştır.

Halk hikâyeciliği geleneğinin yaşayan temsilcilerinden olan Âşık Bayram Denizoglu görüşmemizde kendisinin bu gelenekteki yerini şöyle ifade etmiştir: "*Rakibim Dede Kasım, 30 hikâye sahibi. Amma benim solladığım var. Benim 30 hikâyem var bir de 30 usta hikâyelerim var anlattığım.*" (KK-1). Yukarıda bahsettiğimiz bir geleneğin yaşamasında önemli olan rekabet ortamının önemi burada görülmektedir.

Âşık Bayram Denizoglu'nun hikâyelerinin ismine dahi baktığımızda ya tarihte önemli yeri olan birinin ya da hikâyede önemli bir mevkiye sahip şahsiyetin anlatıldığı görülmektedir. Bunu kendisi şöyle ifade eder: "*Hikâyelerim ismi hep bü-*

yüklerin, Türk uluların ismidir. Yiğitlik, kahramanlık benim halkıma yakışır.” (KK-1). Nitekim 1884-1905 tarihleri arasında yaşamış, 93 Harbinde gösterdikleriyle hafızalarda yer edinmiş bir kahraman olan Mihrali Bey’i hikâyeleştirmiştir. Bu hikâye Doğan Kaya tarafından yayımlanmıştır (Kaya, 2016: 457-460). Bayram Denizoğlu, hikâyeyi tasnif ederken büyük oranda Doğan Kaya’nın çalışmasından yararlanmış, daha sonra geleneksel üslup ve düzeni takip ederek nazım kısımlarını meydana getirerek Mihrali Bey hikâyesini tasnif etmiştir.¹

Âşıklık geleneğinin ve bilhassa halk hikâyesi anlatma geleneğinin çeşitli nedenlerle zayıflamış olduğu bir dönemde varlığı ve çalışmalarıyla dikkatleri çeken bir âşık olan Bayram Denizoğlu, 700’e yakın şiiri ve oluşturduğu 30 hikâyesi ile bu geleneğin en önemli temsilcilerindendir. Babası Âşık Durmuş’un yanında ve bir mektep olan Çobanoğlu Kahvesi’nde gördükleriyle geleneğin havasını soluyan ve öğrenen âşığımız, yıllar boyunca kendini geliştirmiş ve bu geleneğin önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Kendi bilgi birikimi doğrultusunda oluşturmuş olduğu hikâyeleri bu geleneğin devamlılığı noktasında önemli bir görev üstlenmektedir.

1.2. Âşık Bayram Denizoğlu’nun Son Oluşturduğu Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim adlı Halk Hikâyesi

Âşıklık geleneğinin ve halk hikâyesini oluşturma sürecinin gücünü kaybettiğini düşündüğümüz bir dönemde bu geleneğin yaşaması için çabalayan bir âşık olarak karşımıza çıkan Bayram Denizoğlu, kendi hayal gücü ve bilgisi doğrultusunda halk hikâyesi oluşturmaya devam etmektedir. Bu hikâyeler arasında yer alan ve tarafımızda derlenen Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim adlı hikâyeye genel olarak bakıldığında âşığın geleneksel halk hikâyesi çizgisini koruduğu anlaşılmaktadır. Nitekim hikâyelerin içerisinde kullandığı kalıplaşmış ifadeler, yer ve mekân adlarının verilmiş şekli, zamanın hızlı ve kahraman odaklı ilerleyişi, çocuksuzluk sorunu, ad verme, bade ve rüya motifinin kullanışı, halk hikâyesi bölümlerine ait özelliklerin ve geçişlerin korunması klasik halk hikâyelerinde olduğu gibidir. Aynı zamanda hikâyenin içerisindeki şiirler de şekil ve tür özellikleri gelenekle bağını korumaktadır.

Geleneksel kaynaklardan yararlanmasına rağmen âşığın kendi hayal dünyası ve bilgi birikimi doğrultusunda oluşturduğu bu hikâyelerin varlığı âşığın halk hikâyesi geleneğini güçlü bir şekilde temsil ettiği göstermiştir. Hikâyelerine baktığımızda âşığın kendi birikimlerine bağlı olarak bir yaratım sürecine girdiği ve hikâyelerini buna göre şekillendirdiği anlaşılmıştır. Öncelikle âşıkların hikâye

¹ Boratav’ın görüşleri doğrultusunda tasnif terimini kullanmayı burada doğru buluyoruz. “Halk hikâyeciliği geleneğinde, bir mevzuu alıp o mevzuu uygun türküler düzmek suretiyle hikâyenin iskeletini meydana getirmeğe tasnif denmektedir... Musannif deyince bir hikâyenin türkülerin telif ve tanzim eden ve ilk defa, o türkülerle beraber, işlemek istediği mevzuu kaynaştırarak anlatan âşıkı kastediyorum” (Boratav, 2015b: 181).

oluşturmada birçok kaynaktan yararlandığı bilinmektedir. Genel olarak başından geçen, gördüğü bir olaydan etkilenmesi sonucunda yahut dinlediği, okuduğu bir hikâye/masal sonucunda bunun kendinde oluşturduğu izlenimleri bir hayal süzgecinden geçirerek “alıp çağırmaya” başladığı gr÷lmektedir. Her hikâyenin farklı bir doğuş ser÷veni olduğu söylenebilir. Türk halk hikâyelerini âşıklar ya yaşanmış bir olaydan belli gelenekler doğrultusunda veya yaşadığı kabul edilen bir âşığın hayatı ve maceralarını esas alarak oluşturmuşlar; bu konulan geliştirip işleyerek dñzenlemiřlerdir. Olayların sıralanması ve sıraya konulması anlamına gelen “tasnif” terimi, Türk halk hikâyelerinin doğuşu hakkında önemli ipuçları vermektedir. Âşık, hikâyenin konusunu tespit ettikten sonra, geleneğe göre nerelerin ne-sirle anlatılacağını (saya), nerelere şiir konulacağını planlar. Bu planın ardından hikâyenin olay mantığını, hikâye tasnif geleneğini, dinleyici çevrelerinin istek ve eğilimlerini, kendi kabiliyetini ve hikâye anlatımında rastlanan hazır kalıpları kullanarak tasnifi tamamlar (Albayrak, 2015: 41-42). Halk hikâyelerinin oluşumu hakkında Boratav şu şekilde bir yorumda bulunmuştur: 1. Bir hakiki vaka veya hazır hikâye mevzuunun seçilmesi. 2. Bu hikâye veya vakanın türk÷ istiyen yerlerinin tâ-yini ve buralara uygun türk÷lerin yapılması. 3. Hikâyenin, aralarına türk÷ler konmak suretiyle anlatılması (Boratav, 2015a: 189)

Âşık Bayram Denizoğlu, Mihrali Bey hikâyesinde kendisinin de bir Karapapak Türk÷ü olması sebebiyle yiğitliğini duyduğu bir tarihi şahsiyeti anlatmak istemiştir: “Denizoğlu rahmet ile anarım/ Kafkas kartalına sayđı sunarım/O benim rehberim ulu ımarım/ Ünvanı güzeldir Mihrali Bey’in” dörtlüğüyle övgüsünü dile getiren Bayram Denizoğlu, hakiki vakalar üzerine kurduğu hikâyesine, yarattığı nazım parçalarını eklemiş, hikâyesini geleneksel üsluba uygun bir şekilde işleyerek anlatmıştır.

Âşığın hayal dñyasından beslenerek oluşturmuş olduğu Âşık şemirhan ile Âşık İbrahim hikâyesi ise Türkistan’da Kurbanşah adında bir padişahın sarayına gelen Âşık şemirhan ve onun yoldaşı İbrahim’in etrafında gelişen olayları içermektedir. Bayram Denizoğlu kayıt altına aldığımız hikâyesine gelenek içerisinde kullanılan bir tekerleme olan “olmasın gamınız, olsun deminiz, hayırlara dönsün serence-miniz” ile başlamış ve geleneksel üsluba uygun şekilde vakaları işlemiş, türk÷ler düzmüştür. Âşığın bir yaşanmışlığa, bilgi birikimine ve tecrübeye sahip olması mutlaka gerekmektedir. Denizoğlu bu konuya dair “ok cefakâr âşığım, hikâyelerde belli. Cefa olmazsa ben böyle olamam. Yiyip gülen eğlenenin sözü olmaz. 30 yıl Almanya’ya gidip geldim hikâye oldu” diyecektir.

Gelenekte âşığın kitaplardan hikâye öğrendiği de görülen bir gerçektir.² Bu ve benzeri kitaplar dışında çocukluğundan itibaren dinlediği cenk hikâyelerinin, masalların ve okuduğu sîret, hadis gibi kitaplarının etkisiyle hikâye tasnif eden âşıklar olmuştur. Diğer yandan Bayram Denizoğlu'nda olduğu gibi ustasından (Âşık Durmuş) ve bir mektep olan Çobanoğlu kahvehanesinde gördüklerinin ve duyduklarının etkisiyle geleneği öğrenenler olmuştur. Yukarıda hikâye anlatma ve öğrenme yoluna gitmediğini ifade ettiğimiz genç âşıklara dair aynı görüşleri ifade eden âşığımız, ayrıca hikâye oluşturanlara dair de bazı sıkıntılı noktalara temas etmiştir: “Âşıklar köyünde hikâye yazıyor, bu olmaz. Bizim köyde Ahmet vardı, Hasan vardı, olmaz. Hikâyemde [Deniz oğlu ile Deniz kızı] Deniz kızını gördüğümü anama söylüyorum. Denizde kardeşiyle yüzerken deniz kızını görüyor. Kız erkeği beğendiği için boğulma numarası yapıyor, erkek saf inanıyor. Biz hikâyenin bir yanını böyle yaparız. Buradaki denizi Çıldır yaparsan olmaz.” (KK-1) diyerek hem genç âşıklara telkinde bulunuyor hem de hikâyelerini nasıl oluşturduğuna dair ipuçları veriyor. Bilindiği gibi halk hikâyelerimizde maceralar geniş ve değişik sahalarda geçmektedir. Âşığın yüreğine ve zihnine düşen o olayın neticesinde oluşturduğu hikâyelerde olayın gidişatının değişime uğradığını, yer ve zamanın bir genişlik ve farklılık içerisinde zuhur ettiği görülmektedir. Nasıl ki Âşık Şenlik, acı durumlarına şahit olduğu küçük Latif'i Yemen padişahının oğlu görmek istemişse Bayram Denizoğlu da babasını “Hanlar yurunda hanlar hanı” olarak görmek istemiştir.

Asırlardır toplumun sözcüsü olan âşıklar, geleneğin kendinden beklentileri doğrultusunda hikâyeler oluşturma yoluna gitmişlerdir. Bugün hâlâ Âşık Şenlik'in tasnifleri olan Latif Şah, Salman Bey ve Sevdakar Şah olmak üzere, Sümmani ile Gülperi, Emrah ile Selvi Han, Kerem ile Aslı'nın o gönüllerde iz bırakmış hikâyeleri âşıklar tarafından anlatılmış ve günümüze kadar ulaşmışlardır. Usta âşıkların hikâyeleri yanında bugün geleneksel yapıyı sürdürmekle beraber modern bir telif olarak görülen hikâyeler oluşturulmaktadır.

Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim adlı hikâyenin yapısına baktığımızda gelenekle bağını korumakla birlikte yazılı ortamda oluşturulmasından dolayı belli başlı bölümlerin yer almadığı ve asıl konu dışındaki bölümlerin hızlı geçildiği anlaşılmaktadır. Geleneksel halk hikâyeleri bilindiği gibi genelde klişe bir cümle ile başlar ve ardından bir divani, tekerleme, koşma ve Köroğlu parçaları bir düzen içerisinde âşıklar tarafından verilir, döşeme bölümüne geçildiğinde ise âşık vermiş olduğu mensur tekerleme ile seyirciyi asıl bölüme hazırlar. Ancak belirtmiş olduğumuz gibi yazılı ortamda ve âşığın duygu dünyası temelinde oluşturulan bu eserde tekerleme öncesindeki ilgili bölümlerin yer almadığı görülmektedir.

² Birçok âşığın Ensar Arslan'ın *Çıldırli Âşık Şenlik* kitabını yanından ayırmadığı ve buradaki hikâyeleri okuyarak kendini geliştirdiği bilinmektedir.

Bu bölümler dışında hikâye incelendiğinde âşık geleneysel yapıyı koruduğu ve bir düzen içerisinde hikâyesini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Nitekim halk hikâyelerimizde sıklıkça kullanılan kalıplaşmış ifadelerin izlerini ilgili hikâyemizde de görmekteyiz. Âşık'ın giriş formeli "*Zaman-ı evvelde Türkistan'da Kurbanşah adında çok adaletli bir padişah vardı. Bu padişahın Döne Sultan adında da bir hanımı ve Taze Sultan adında da bir kızı vardı. Çok mutlu bir hayat yaşıyorlardı*" şeklinde olduğu görülürken, bir olaydan başka olaya geçişte kullandığı "*Bunlar yola düşmede olsun size Türkistan hakanı Kurbanşah'tan haber verelim*" ifadeleri ile uzun zamanı kısaca ifade etmek için kullandığı "*Al elini sakla delini, at ayağı külüng olur, âşık sözü yürük olur, tez getirir tez götürür menziline yetirir. Kazakistan'da âşık yanına misafir olur.*" (KK-1) kalıplaşmış söylemler onun geleneksel yapıdan yararlandığını göstermektedir.

Klasik halk hikâyelerimiz bilindiği gibi nazım-nesir karışımı bir yapı arz eder. Hikâyede vakaların anlatıldığı kısım mensurdur. Ancak duyguların yoğunluğunu arttırmak amacıyla telden söylemenin tercih edildiği görülür. Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim'in olay örgüsünde de hikâyeci âşık birçok yerde telden söylemeyi tercih etmiştir.

Hikâyede 12 şiir vardır. Bunlardan altısı 11 heceli beşi 8 heceli birisi 15 hecelidir. 11'li hece kalıbından olanları genellikle a-b-a-b/c-c-c-b/d-d-d-b koşma tarzındadır. On birliklerin durakları 6+5=11 hece ölçüsüyledir. 8'li hece kalıbından olanları a-b-a-b/c-c-c-b/d-d-d-b semai kalıbında ve 4+4=8 hece ölçüsüyledir. 15'li hece kalıbından olanı a-a-b-a/c-c-c-a/d-d-d-a divani kalıbında ve 8+7=15 hece ölçüsüyledir.

Bayram Denizoglu'nun hikâyelerinin çoğunda Hızır karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda "*Hikâyelerimde benim şifrelerim var. Mesela her hikâyemde Hızır var. O Hızır'ın nerede geldiğini bileceksin*" ifadelerini kullanmıştır. Hikâyelerde Hızır Aleyhissalam gibi olağanüstü varlıkların kahramanlara yardımcı olmaları çok görülen bir motiftir (Türkmen, 1995: 17). Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim hikâyesinde Âşık Şemirhan "*bir gece Hakk teâlâdan lütfle Hızır elinden bade içtiğini padişah Kurbanşah'a anlatır. Padişah da bugüne kadar çok âşık dinlediğini, böyle şaşırtıcı bir olayın başına hiç gelmediğini söyler.*" Gürcistanlı Garip Şah'ın oğlu Uzakelli Garip Şah ile Azerbaycan'da Bayraktar hükümdarının kızı olan Güzel Sultan'ın aşkını ve yaşadıkları sıkıntıları anlatan Uzak Elli Garip Şah hikâyesinde ise Uzakelli on dört yaşına geldiğinde Hızır rüyasına girer ve ona üç kadeh sunar; biri habibin aşkına, biri o sevdiği kızın aşkına, biri de âşıklığının aşkına. Hızır bu hikâye boyunca Uzakelli dar duruma düştüğünde yardıma koşmakta ve onu fenalıklardan haberdar etmektedir.

Halk hikâyelerinde sıklıkla karşımıza çıkan çocuksuzluk derdi, bu derdi çözüme kavuşturan pir, yaşlı ihtiyar veya Hızır gibi yardımcıları görmekteyiz. Genel anlatı mantığında çocuğu olmayan padişah ya da beyler bu sıkıntı ile yola çıkar,

yolda bir pir yahut Hızır ile karşılaşır, Hızır yahut yaşlı ihtiyar onlara elmayı verir ve kendisinin gelmeden çocuğa ad verilmemesini söyler. Kerem ile Aslı'da, Kirmanşah'da, Latif Şah'ta, Tahir ile Zühre'de bu anlatı yapısıyla karşılaşırız. Bayram Denizoğlu'nun da bu konuda beslendiği kaynaklardan, gelenekten yararlandığını görmekteyiz. Nitekim Garip Şah'ın çocuğu olmuyor ve Allah'a dua ediyor. Sarayına uzak diyardan bir yaşlı ihtiyar gelir, ona elma verir ve kendisine oğlunun adını ben koyacağım, der. Sonra ortadan kaybolur. Eşi hamile olur, sonrasında çocuk dünyaya gelir. Ancak ihtiyar gelmeyince üç yaşına kadar çocuk isimsiz kalır. En sonunda saray erkanı toplanır, tam isim belirlenecekken ihtiyar içeri girer ve ona "Uzakelli" ismini koyar.

Halk hikâyelerinde, hikâye kahramanını âşık olmaya ulaştıran rüya motifi kompleks bir motiftir. Hikâye kahramanı bu rüya ile pir elinden bade içerek Tanrı aşkını, sevgilinin aşkını ve kendisine toplum içinde müstesna bir yer sağlayacak saz şairi olmak için gerekli bütün hünerleri ve bilgileri kazanmaktadır (Günay, 2015: 129). Nitekim Denizoğlu'nun Uzakelli Garip Şah Hikâyesi'nde de Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim Hikâyesi'nde de bu rüya motifinden yararlanılmıştır. Uzakelli Garip Şah'ta "Allah'ın hikmeti, Hızır Aleyhisselam, aynı anda, rüyasında kızı Uzakelli'ye, Uzakelli'yi de kıza gösterir" ve Uzakelli'nin gönlüne aşk ateşini düşürür. Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim'de ise bu rüya motifi farklı bir bağlamda karşımıza çıkmaktadır. Divan meclisinde elinde sazıyla Kurbanşah'a hitaben: "Şemirhan özün yetiren, Odur gam yükü götüren, Kazakistan'da oturan, Âşık İbrahim'i isterem" diyen âşığa, padişah "Kazakistan gibi bir uzak Türk elindeki âşığı nereden tanıyorsun", dediği zaman Âşık Şemirhan: "Biz âşık İbrahim'le birbirimizi rüyada görmüşüz ya, kardeş gibiyiz" diyerek cevap verir.

Âşığımızın hikâye kadrolarını ve hikâye yapısını oluştururken izlediği yol çok dikkat çekicidir: "Denizoğlu ile Denizkızı hikâyesinde âşıklığın tüm şekilleri var. Hikâyede oğlumun, kızı adı aynıdır. Yer değişiktir. Denizoğlu nasıl olduğum anlatıyorum bir yerinde. Hoş olmayan isimleri koymayız." (KK-1).

Hikâyeci-âşık anlatısının üslûbuna ve havasına en uygun düşecek yer ve kişi adlarını uydurur; konu günlük hayata ve çevrenin alışkanlıklarına pek uygun ve bu yüzden de fazlaca «beylik» görünüyorsa, bu uydurmalarla olayları uzak bir geçmişe ve masallık bir ülkeye göçürmüş olur. Eğer konu bir kitaptan alınmışsa adlar değiştirilir; böylece hikâyeye âşık kendi damgasını vurmuş, onu kendi anlatı geleneğinin içine yerleştirmiş sayar (Boratav, 2015a: 70).

"Hak âşığı saf olurlar, her şeye inanırlar. Babamıza Hanlar Yurdu'nda Hanlar hanı diye isim veriyoruz. Biz babamıza Lele derdik. Burada da Koca Lele tabirinde kullanıyoruz. Hikâye yalan derler, hâşa. Hikâye genişleyip, uzayıp gidiyor ama aslı belli. Bir kişi var orda, bu belli, Âşık Şenlik'te de böyle. Uzak diyarlardan bahsediyorum, oraya

da Hızır gidebilir. Biz yok olanı koymuyoruz. Maya Sultan ile Timur Han'ı Avusturalya'da hikâye yaptım. Oraya kim gider? Hızır. Bin yıl önceki gibidir o hikâye girişi... Latîfe Şah koyuyor Şenlik, ben de Şah koyuyorum." (KK-1).

Bayram Denizoglu'nun hikâye oluşumuna dair izlerin benzerini yukarıda Âşık Şenlik'in Latîf Şah hikâyesinde izlediği yol örneğiyle belirtmiştik. Bunun dışında Âşık Şenlik'in Salman Bey hikâyesinde de benzer bir yolu takip ettiği görülür. Nitekim Boratav'ın bu konu görüşleri önem arz etmektedir: "Âşık Şenlik'in Salman Bey Hikâyesi'nin nasıl meydana geldiğini henüz bilenler vardır. Bu hikâyenin türkülerinin bir kısmı, Ahıska ile Hırtız arasında Söröl köyünden Lezgi Osman'ın basından geçen bir vak'a üzerine söylenmiş türkülerdir... Osman Bey'in macerasını birçok ilâveler ve tadillerle Salman Bey'e tatbik ediyor; halk hikâyelerinin başlıca şahsiyetlerini hikâyeye sokuyor, yeni türküler ilâve ediyor; şahısların isimlerini de kâmilten değiştiriyor. Bu suretle Lezgi Osman, Çin Maçın Padişahı'nın oğlu Salman Bey olarak karsımıza çıkıyor" (Boratav, 2015a: 188).

Hikâyelerin bazı çevreler tarafından gerçekliğinin sorgulanmasına tepkili olan âşığımızla görüşme öncesinde buluşma yerimiz bir camiinin bahçesiydi. İşte o anın bir âşığın zihnine düştükten sonra işlenerek nasıl da bir hikâye olabileceğini âşığımız irticalen şöyle ifade etmiştir:

"Bana geldiniz ya şu an, siz bir hikâyesiniz. 'Caminin kenarına bir vardım ki bir delikanlı oturuyor. Yavrum senin sahibin yok mu? Yok amca ben garibanım. Nerden geldin? Çin'den. İsim nedir? Barış. Sizin köy Çinli oldu. İsmi soran da Hızır oluyor. Dar gününde yetişmiş sana soruyor. Tabii sana gelene kadar öncesi var. Orda bir kız mı alacaksın, padişahın kızı sana mı âşık olacak? Hanın kızı sizi mi görecektir? Hikâye bu, hiç yalan yoktur. Durduğum yerde nasıl yalan yaratacağım? Barış bey var. Vardan olur bu. Cami Çin'de de var, Barış isminde biri Çin'de de var. Cami yeryüzünde bir yer olabilir. Cami var, siz varsınız. Yerinizi değiştiririz. Arabistan'da kilise koyamazsın, tezatlık [hikâyede] olamaz" (KK-1).

Son olarak halk hikâyelerin adlandırılması konusuna değinilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırmaları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmada Bayram Denizoglu'nun Uzakelli Garip Şah hikâyesi (Yılmaz, 2011: 213), Mahmut Karataş'ın Rıza Bey hikâyesi (Yılmaz, 2011: 63) ve Âşık Maksut Koca'nın Akıllı Mehmet ile Gülfidan Hanım hikâyelerine (Yılmaz, 2011: 293) yer verilmiştir. Burada yer alanlar âşığın kendi birikimi sonucunda geleneksel kalıpları kullanarak oluşturdukları hikâyeler olmasına rağmen "âşığın kendi tasnifidir" ifadesi kullanılmıştır. Gelenekte sıklıkça yer alan tasnif kelimesinin manası ve kullanımı yukarıda bahis mevzu edilmiştir. Bir olaya türkülerin düzülmesi ve bunun hikâye şeklinde anlatımı manasında kullanımı, Mihrali Bey hikâyesi ve birçok örnekte olduğu gibi doğru kabul edilebilir. Ancak bir hikâye ya bilinen bir olaya dayanmış olsun

ya da âşığın kendi hayal süzgecinden geçerek meydana gelmiş olsun, bir âşık tarafından işlendiği, genişletildiği düşünüldüğünde bunları *telif halk hikâyesi* olarak görmek ve tasnif kelimesini kullanmamak daha yerinde olacaktır.³

Kendisi de “Akıllı Mehmet ile Gülfidan Hanım Hikâyesi” adıyla hikâye yaratan Âşık Maksut Feryadi’nin yeri geldiğinde kaynağının günlük hayatta gördükleri olduğunu şöyle söylemiştir:

Bir yandan da âşık toplum içerisinde hikâyeler çekip alır. Örneğin arabayla çöp toplamak zorunda olan insanlar hakkında bir hikâyeleştirme yaptım. Kimi haksızlıkları görünce veya duyunca onları da hikâyeleştirdim. Aslında baktığınız zaman her türkünün bir hikâyesi vardır. Keşke her hikâyenin de bir türküsü olabilseydi. Ben bir şeyi seçeceğim ve onu hikâye yapacağım diye bir şey yoktur. O sizin kalbinize ve beyninize vurduğu zaman kendiliğinden olur (Özınan, 2019: 37).

Bayram Denizoğlu’nun da bir hikâyeyi oluşturma sürecine dair izleri yukarıda aktarmıştık. Bu izler doğrultusunda onun hikâyelerinin birçoğunun geleneksel yapıdan beslenen “modern bir telif” olduğunu düşünüyoruz. Nitekim bir hikâyenin asla yalan üzerine kurulamayacağını, vardan olacağını ve gelen ilhamla tarla eker gibi zihinden buğday dökülerek oluştuğunu söyleyen âşığımızın hikâyeleri kendi hayal dünyasının ve bilgi birikiminin bir ürünüdür.

Bayram Denizoğlu’nun yalnızca Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim ve Uzakelli Garip Şah hikâyeleri ele alındığında bunları âşığın gönlüne düşen o hikâye parçalarının hayal dünyasında genişleyerek, yakın dönemde yaratılmış bir “telif halk hikâyesi” görmeliyiz. İşte bir vesileyle zihne düşen ve oluşan hikâyeleri geleneksel kalıpları kullanması ve oluşum sırasında geleneksel yolu takip etmesi sebebiyle “âşığın kendi tasnifidir” ifadesini kullanmak, o âşığa ilham veren olayın gelişimi, kurgusu âşık tarafından oluşturulduğu düşünüldüğünde doğru bir ifade olamayacağı düşüncesindeyiz. Bu doğrultuda Bayram Denizoğlu özelinde de ileride yayımlanacak hikâyelerinin âşığın telif halk hikâyesi olduğunun söylenebileceği düşüncesi içerisindeyiz. Biz burada sadece Bayram Denizoğlu’nun yayımlanmış iki hikâyesi ve bizim derlediğimiz hikâye doğrultusunda bu tasnif adlandırılmasının yerine başka bir adlandırma yapılabileceğine dikkati çekmek istedik. Bizim çok az değindiğimiz bu konu daha fazla örnek ve âşıklarla yapılacak görüşmeler sonucunda daha da genişletilebilecek bir mevzu olduğu unutulmamalıdır.

Sonuç

1957’de Çıldır’da dünyaya gelen ve yöre kültürü ile babası Âşık Durmuş’un etkisiyle âşıklık geleneğini öğrenen Âşık Bayram Denizoğlu, 700’e yakın şiiri ve

³ Bu konu detaylı bir açıklama gerektirdiğinden burada üstünde durulmayacak sadece konuya dikkat çekilecektir.

oluşturduğu 30 hikâyesi ile bu geleneğin en önemli temsilcilerindendir. Babası Âşık Durmuş'un yanında ve bir mektep olan Çobanoğlu Kahvesi'nde gördükleriyle geleneğin havasını soluyan ve öğrenen âşığımız, yıllar boyunca kendini geliştirmiş ve bu geleneğin önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Asırlardır devam eden halk hikâyeciliği geleneği, onu besleyen ortamların ortadan kalması ve değişmesi nedeniyle verimli bir dönemde değildir. İşte böyle bir dönemde halen âşıklık geleneğini ve halk hikâyeciliği kültürünü yaşatmaya çalışan âşığın, yayımlanan Uzakelli Garip Şah ve Mihrali Bey adlı iki hikâyesi ile tarafımızca derlenen ve ilk defa burada Türk kültürüne kazandırılan Âşık Şemirhan ile Âşık İbrahim hikâyesi ele alındığında onun hikâye oluşturmada geleneksel kodları kullandığı ve halk hikâyesi geleneğinin yaşayan en önemli isimlerinden biri olduğu görülmüştür. Nitekim hikâyelerinde yer ve mekân adlarının verilmiş şekli, hikâyelerin içerisinde kullandığı kalıplaşmış ifadeler, zamanın hızlı ve kahraman odaklı ilerleyişi, çocuksuzluk sorunu, ad verme, bade ve rüya motifinin kullanışı klasik halk hikâyelerinde olduğu gibidir. Âşık Bayram Denizoğlu'nun hikâye içerisinde yer verdiği şiirlerinin de şekil ve tür özellikleri geleneğe uygundur. Kendi vücuda getirdiği otuz hikâyesi olan âşığımızın, geleneksel kodları kullanmasına rağmen kendi bilgisi ve hayal dünyasının genişliği ile yakın dönemde oluşturduğu bu hikâyelerin varlığı âşığın halk hikâyesi geleneğini güçlü bir şekilde temsil ettiğini göstermiştir.

Kaynakça

- Albayrak, Nurettin (2015). "Türk Halk Hikâyelerinin Genel Özellikleri, Tasnifi ve Taş Baskısı Halk Hikâyelerine Bazı Katkılar". *Osmanlı Araştırmaları*, 26(26): 41-42.
- Alptekin, Ali Berat (2002). *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Başaran, Uğur (2012). "Âşık İsmetî ile Kapı Güzel Hikâyesi Bağlamında Türk Halk Hikâyelerinin Değişim ve Dönüşüm Dinamikleri". *Turkish Studies*, 7(3): 573-581.
- Boratav, Pertev Naili (2015a). *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*. Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Boratav, Pertev Naili (2015b). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Ercilasun, A. Bican vd. (1991). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Elçin, Şükrü (2004). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Günay, Umay (2015). *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Kaya, Doğan (2009). *Âşık Şenlik'in Salman Bey ile Turnatel Hanım Hikâyesi*. Sivas: Vi-
layet Yayınevi.
- Kaya, Doğan (2016) "Âşık Bayram Denizzoğlu'nun Mihralı Bey Hikâyesi". *Erciyes*,
39: 457-460.
- Köprülü, Fuad (1999). *Edebiyat Araştırmaları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Özınan, Sercan (2019). *Âşıklık Geleneğinin Tiyatro Antropolojisi Açısından İncelenmesi
ve Bir Uygulama*. Sanatta Yeterlik Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel
Sanatlar Enstitüsü.
- Türkmen, Fikret (1995). *Âşık Garip Hikâyesi İnceleme-Metin*. Ankara: Akçağ Yay-
nevi.
- Türkmen, Fikret vd. (2008). *Âşık Şeref Taşlıova'dan Derlenen Halk Hikâyeleri*. Ankara:
Türk Dil Kurumu.
- Yılmaz, Timur (2011). *Yaşayan Âşıklık Geleneği Âşıklardan Halk Hikâyesi-I-II*. Ankara:
Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü.

Sözlü Kaynaklar

- KK-1: Bayram Denizzoğlu, 1958 doğumlu, ilkokul terk, âşık, Çıldır. (Görüşme: 03.
11.2019).
- KK-2: Maksut Koca Feryadî, 1961 doğumlu, ilkokul mezunu, âşık, Arpaçay. (Gö-
rüşme: 03 10.2019).

Ek 1. Âşık Şemirhan ve Âşık İbrahim Hikâyesi

Anlatan: Âşık Bayram Denizzoğlu

Derleme Tarihi: 3 Kasım 2019

Derleme Yeri/Ortamı: İstanbul Ümraniye Kars Selim Darboğaz Köyü Derneği.

Ortamda bulunanlar: Derleyici, âşığın çırağı ve dernek üyeleri.

Hikâyenin Kaynağı: Hikâye âşığın kendi yaratımıdır.

Olmasın gamınız olsun deminiz, hayırlara dönsün serenceminiz. Zaman-ı ev-
velde Türkistan'da Kurbanşah adında çok adaletli bir padişah vardı. Bu padişahın
Döne Sultan adında bir hanımı ve Taze Sultan adında da bir kızı vardı. Çok mutlu
bir hayat yaşıyorlardı. Padişahın divanında otuz tane âşık vardı. Padişahın her
günü devlet işleriyle uğraşmak, halkın sorunlarıyla uğraşmak ve çok zevk aldığı
bu âşıkları dinlemekle geçirdi. Derken bir gün sarayına yeni bir âşık geldiğini du-
yar, bu âşığı çok merak eder ve her akşam sarayda düzenlenen âşıklar divanını
sabırsızlıkla beklemeye başlar. Akşam gelip çıktığında saraya gelen yeni âşık alır
sazı eline ve söylemeye başlar:

Dinle sözlerimi canım kurbanşah
Bu saraya ilmi düzen gereker
Tek başına ben de yoruldum eyvah
Atışmaya usta ozan gereker

Bir haber sal duyur eller aşırı
Hasmını bilmeyen yolun şaşırı
Cahil avcı özün tora düşürü
Değmede bir bilgin kaptan gereker

Şemirhan sözünü söyler divanda
Gözü yoktur ne şöhrette ne şanda
Menim ile atışmaya meydanda
Güçlü âşık adil devran gereker

Bunu dinleyen Kurbanşah çok kızar. Âşıklarını meydana çağırır üç gün üç gece bunun önünde âşıklar yarışamaz. Padişah bu işin aslını sormaya başlar. Cevap olarak “İzniniz olursa derdimi sazımla söyleyeyim padişahım”, der ve başlar:

Canım şahım gözüüm şahım
Şahım ben Hak âşığıyım
Öldürsen yalan söylemem
Şahım ben Hak âşığıyım

Bildiğince inat yürüt
Bilmez isen beni sürüt
İster isen muamma tut
Şahım ben Hak âşığıyım

Şemirhan der ki neyleyim
O günden beri böyleyim
Kalbinde ne var söyleyim
Şahım ben Hak âşığıyım

Mecliste bulunan bütün âşıklar bu kimsenin bir yalancı olduğunu, büyücülük yaparak insanları bağladığını ve bir muamma tutularak yalancılığının ortaya çıkarılacağını söyler. Bir muamma tutulur. Tutulan muammanın konusu padişahın iç dünyası olacaktır. Âşık Şemirhan, padişahın hanımı Döne Sultan’ın meclis perdesinin arkasında dinlemesini istedi. Bunun üzerine padişahın hanımı Döne Sultan meclis perdesinin arkasında dinlemeye başladı. Aldı Âşık Şemirhan: “Döne Sultan hele dinle sözümü/ Kurbanşah katlime ferman istiyor/ Yalan olsa astırırım özümü/

Âşık karşısında meydan istiyor” Padişah âşığa: “Ben muammayı sana öyle mi tutum, âşıklığını yap, konuya gir” diyerek kızar. Âşık Şemirhan yine bildiğinden şaşmaz çünkü Hızır (a.s.) Hak âşıklarına geldiği gibi Âşık Şemirhan’ı da önceden bilgilendirmiş. Bu yüzden bildiğini tam olarak söylemek istemez.

Söyler isem mutlak yuvan bozulur
Ben fakirim mezarımda kazılır
Korkuyorum alin yardan üzülr
Padişahın başka canan istiyor

Padişah her ne kadar durdurmak isteyerek onu yalancılıkla suçlasa da Döne Sultan âşığın devam etmesini ister. Padişah da mecbur kaldığından engel olmaz. Âşık devam eder.

Hak dostunda asla yalan bulunmaz
Ebedi dünyada kalan bulunmaz
Zannettin muamman falan bulunmaz
Âşık Şemirhan da aman istiyor

Mecliste herkes şaşırır. Kimsenin ağzını bıçak açmaz. Döne Sultan sessizliği kendisinde bir erdem olarak gördüğünden bağırıp çağırmayı arına yediremez. Suskunluğu yine padişah bozar. Padişah Âşık Şemirhan’ın aman isteğini kabul edip, bunları nereden bildiğini sormuştur.

Sana kurban şahım benim
Yaradanın sırrı gizli
Derdimi ele açamam
Yüreğimin narı gizli

Ağlayan gözler ıslanır
Herkes onu deli sanır
Günlerce döner dolanır
Pervanenin peri gizli

Şemirhan da bir insandır
Anadan doğmuş bir candır
Allah verendir alandır
Kullarına varı gizli

Meclis kapanır. Yarın yeniden toplanacağı bildirilip herkes dağıtılır. Herkes evinin yolunu tutar. Halkın dileği bu işin sonunun hayır olmasıdır. Ancak meraklansalar da sabahı beklemek zorundadırlar. Hemen sabah olsun diye herkes uyur. Herkes uykusunda uyurken üç kişi uyuyamaz: Padişah, Âşık Şemirhan ve Döne Sultan. Padişahın derdi kendi içinde, Âşık Şemirhan’ın derdi kendi içinde, Döne

Sultan'ın derdi kendi içinde. Padişah sabah kahvaltısını bile huzurlu yiyememiş, hemen âşığı meclise çağırmıştır: “Bu bildiklerin elbette ki bir büyüdür eğer değilse kalbimi okumanın sırrını hemen söyle, eğer söylemezsen boynunu vurdururum” der. Yavaş yavaş halk toplanmıştır. Âşık Şemirhan Allah huzurunda onu yemine tutar, “Bu sırrı sadece sana verebilirim”, der. Halk meclisten boşaltılır. Bunun üzerine padişahın huzurunda yalnız kendisi kalır. Türkistan'da gençliğinde bir gece Hakk Teâlâdan lütufla Hızır elinden bade içtiğini padişah Kurbanşah'a bir bir anlatır.

Padişah da bugüne kadar çok âşık dinlediğini, böyle şaşırtıcı bir olayın başına hiç gelmediğini söyler. Padişah düşüncelidir. Âşık Şemirhan huzurdan ayrılmak için müsaade ister. Akşam yeniden toplanılacaktır. Halk, saray, devlet erkanı hatta cariyeler bile akşamı bekler. Akşam olduğu zaman padişahın divan meclisi kuru-lur. Tüm âşıklar Âşık Şemirhan'ı bekler. Saz elinde giren Âşık Şemirhan bakalım padişah Kurbanşah'a hitaben ne der:

Tek aşığın sesi olmaz
Kanat kolumu isterem
Dengi bulunmayan gülmez
Tatlı dilimi isterem

Âşık birbirine güle
Söyledikçe gözü dola
Allah senden razı ola
Derya selimi isterem

Şemirhan özün yetiren
Odur gam yükü götüren
Kazakistan'da oturan
Âşık İbrahim'i isterem

Bunu duyan bütün âşıklar yasa бүрүнмүшçesine padişahın yüzüne baktılar ama artık padişah kararlıydı. Ancak Kazakistan gibi bir uzak Türk elindeki âşığı nereden tanıyorsun dendiği zaman, Âşık Şemirhan: “Biz âşık İbrahimle birbirimizi rüyada görmüşüz ya, kardeş gibiyiz” diyerek cevap verdi. Padişah da Âşık Şemirhan'a: “Bu gece bizi eğlendir, senin o dediğin âşığı nerede olsa bulup getirtirim” diye söz verdi. Daha sonra padişah: “Kimi gönderelim?” dediği zaman “Ben gitmezsem gelmez” dedi. Üç gün geçmeden Âşık Şemirhan'a at vererek Kazakistan'a gönderdi. Âşık Şemirhan evine dönüp hanımı Sona ile vedalaşıp Kazakistan'ın yolunu tutar. Al elini sakla delini, at ayağı külüng olur, âşık sözü yürük olur, tez getirir tez götürür menziline yetirir. Kazakistan'da âşık yanına misafir olur. İki hasret kardeş birbirine sarılırlar. Âşık İbrahim: “İyi ki geldin bizim diyarlara” deyince

“Sana bir müjdem var. Türkistan hakanı Kurbanşah’ın yanına gideceğiz” der. İki kardeş şehri dolaşırlar. Ne olup bittiğini Âşık İbrahim’e anlatır. Üç gün sonra Âşık İbrahim hanımı Nazlı Sultan’dan müsaade isteyerek evinden ayrılır. Bunlar yola düşmede olsun size Türkistan hakanı Kurbanşah’tan haber verelim. Kurbanşah bunları dört gözle bekliyordu. Derken âşıklar gelir padişah divanı kurulur. İki âşık divana, divan ayağı ile başlar. Âşık Şemirhan Âşık İbrahim’e ne ayak açar:

Hoş geldin âşık İbrahim divana şeref verdin
Bülbül gül için ağlıyor gülşene şeref verdin
Sen gelmesen bu yerlere benim halim nolurdu
Kazakistan’dan bu yana meydana şeref verdin

Uzak yerden arzeyletim insana şeref verdim
Ehlidiller meclisinde irfana şeref verdim
Mende size kavuşarak muradıma eriştim
Yıllar yılı hep bekledim zamana şeref verdim

Her âşık bir ahı var boşuna dememişler
Atalar sözünü biler ne güzel söylemişler
Yıllardan beri âşıklar muhabbet eylemişler
Adaletli padişahım imkana şeref verdin

Âşık âşığın gülüdür hemide bülbülüdür
Menim Şemirhan kardışım ehlilerin dilidir
Uzak yerlerden gelmişem içim dertle doludur
İnci mende yakut zümrüt mecrama şeref verdim

Şemirhan kamil olanlar sözlerinden söz seçer
Hasmını iyi tanıyan asla kalır mı naçar
Vefalı dostunu gören belki kanatsız uçar
Belki yolunda ölür kurbana şeref verdin

Âşık İbrahim konuş ilmi irfan içinde
Koy canımını irfan edem sana bir can içinde
Yüzünü kara çıkarmam asla meydan içinde
Garip yerden gelen âşık sultana şeref verdim

Söz tamama yetince Kurbanşah her ikisine de “berek Allah” diyerek bu kez Âşık İbrahim’in önde gitmesini ister. Birbirini rüya âleminden bilen âşıklar şimdi kıyasıya yarışır. Bakalım Âşık İbrahim ne açar:

Dinle sözlerimi âşık Şemirhan

Sen ustasın beni tora düşürme
Pehlivan değilem senle güreşem
Dikkat et hasmını yere düşürme

Dinledim sözünü âşık İbrahim
Bilmediğim gizli sıra düşürme
Benim bilmediğim olursa eğer
Mecliste yüzümü kara düşürme

Sen âşıksın ben de sana bir çırak
Nerede şaşırsam dur sana sorak
Men daha olmadım gönülden ırak
Garip bülbül gibi zara düşürme

Sen ustasın başım üste yerin var
Meni yetiştirsen senin karın var
Kimseye açılmaz gizli sıırım var
Bilmez kıymetini hara düşürme

İbrahim de obasından uzakta
Gönül sizi sevdi kalbim tuzakta
Ahd eyledim senin ile gezek da
Gezdirip aşığı tura düşürme

Şemirhan elinden geleni yapar
Sana bir şey olsa kıyamet kopar
Âşık odur yanan oda su seper
Yandırıp vücudu nara düşürme

İki âşık tereyağından kıl çeker gibi birbirini kırmadan, engin gönüllülük içeri-
sinde atıştılar ve bu durum Kurbanşah'ın çok hoşuna gitmişti. Âşık Şemirhan Ka-
zakistan'dan gelen garip âşık İbrahim'i şahın müsaadeleriyle oturtmak ister. Yalnız
kalan Âşık Şemirhan bakalım ne söyler.

Dinle bir âşık İbrahim
Közünü taşıyım senin
Diyardan diyara her an
Özünü taşıyım senin

İnsan olur Hakk'a tabi
Yüzüm ayağın türabı

İçin dolu dert kitabı
Sözünü taşıyım senin

Şemirhan'a geldi durak
Fark eder mi yakın ırak?
Sen ustası ben de çırak
Sazını taşıyım senin

Söz tamamına yetişince Kurbanşah iki âşığı meclisin içerisinde kardeş ilan eder. O arada size kimden haber vereyim. Kurbanşah'ın veziri Hasan vezir meclislerde âşıklarla kala kala âşıklığın ehlihaline gelmişti. Bir anda Kurbanşah'tan müsaade isteyerek o iki âşıkla atışmak istedi. Padişah da uygun gördü ve Âşık İbrahim'in karşısına geldi:

Dinle sözlerimi Âşık İbrahim
Dikkat et oklarım yaya düşmesin
Uzaktan gelmişsin bin bir umutla
Bütün emeklerin suya düşmesin

Dinledim sözünü Hasan Vezir'im
Bu haberin köyden köye düşmesin
Mademki burada bir divan oldu
Çabala emeğin zaya düşmesin

Çok yüksekte görmeyesin kendini
Eloğlu ariftir yıkar bendini
İyi tanı şerbetini kandını
Karışıp şekere çaya düşmesin

Meclise girince eyle meydanı
Dostun düşmanını sen iyi tanı
Bakalım kimlerin ne olur sonu
Arap at yarışı taya düşmesin

Hasan Vezir vezirlerin başıdı
Zannetme karşına gelen naşıdı
Meydandan kaçmamak aslan işidi
Padişah fermanı beye düşmesin

İbrahim sözünü daim Hak bilir
Sen zannetme vezir olan çok bilir

Her insanı Hakkı mutlaka bilir
Yıldızın ışığı aya düşmesin

Hasan Vezir Âşık İbrahim'le atıştıktan sonra meydana Âşık Şemirhan'ı çağırır. Âşık Şemirhan Hasan Vezir'in Âşık İbrahim'e karşı tavrından alınır. Bakalım Âşık Şemirhan ne der:

Dinle beni Hasan Vezir
Sarayında gözüm yoktur
Dikkat eyle olma rezil
Bundan başka çözüm yoktur

Kıymetli âşık olursan
Konuşacak sözüm yoktur
Ariflere söz açarım
Ne yazık ki sazım yoktur

Âşık başka vezir başka
Herkes çıkamaz o köşke
Seni görmeyeydim keşke
Konuşmaya lüzum yoktur

Vezir oldum ele geldim
Âşık oldum dile geldim
Seni duydum bele geldim
Benim yanlış izim yoktur

Şemirhan da el şairi
Hak için yazar şiiri
Sözünen verdin zehiri
Ne ekmeğim tuzum yoktur

Hasan Vezir el dolaşmış
Karlı karlı dağlar aşmış
Âşıklık sana yakışmış
Bu sanatta bezim yoktur

Atışmada Hasan Vezir, Âşık Şemirhan ile baş edemeyeceğini anlayınca padişahı atışmayı bırakmak için müsaade ister ve oturur. Bu durumdan sonra Âşık Şemirhan ne söyler:

Dinle sözlerimi Hasan vezirim
Âşıklık kenardan kolay görünür

Haktan ilim bulur ilham yetişir
Bilmeyen insana alay görünür

Allah her insana bir kudret vermiş
Tabiata farklı güzellik sermiş
Gükyüzü direksiz semaya germiş
Arada da bir dolunay görünür

Şemirhan bizleri yaradan Allah
Eşi bulunmayan o bir tek ilah
Hamdüsena olsun elhamdülillah
Hak verdiği verdiği bir pay görünür

Âşık Şemirhan'ın bu mütevazılığı başta Kurbanşah olmak üzere bütün âşık-
ları ve meclisi ihya eder. Yine iki âşık ayakta meclisin son türkülerini sazlı sözlü
ehliâşıklar olarak, bütün insanların takdirini toplanmış bir şekilde söylerler ve gece
sona erer. Yarın akşam bu iki âşık padişahın özel misafiri olur. Kurbanşah bunların
ikisini sazlı sözlü atışmalı dinlemek ister ve hanımı Döne Sultan ile kızı Taze Sul-
tan'a Âşık Şemirhan ve Âşık İbrahim o gece âşıklık sanatının en ince dallarını sun-
dular. Kurbanşah âşıklara hediye olarak on kese altın verir. O gece Kurbanşah ka-
rar alır. Âşık Şemirhan divan aşığı olur. Âşık İbrahim ise Kazakistan'a gitmek iste-
diğini padişaha arzeder. Padişahın olumlu cevabını aldıktan sonra iki âşık kardeş
Şemirhan'ın evine misafir olur. Ertesi gün erkenden Âşık İbrahim Kazakistan'a çok
memnun olarak geri döner. Divan âşığı Şemirhan, padişahın ve bütün insanların
sevgisini kazanır. Her gece padişahın divanında meclis âşıklarıyla güzel sohbetler
yapar. Kader ki Âşık Şemirhan'ın oğlu Umut han padişahın bir kızı olan Taze Sul-
tan'a gönül verir. Ama bir türlü babasına açamaz. Gider anası Sona Sultan'a söyler.
Aradan günler geçer. Sona Sultan Âşık Şemirhan'a söyler. Âşık Şemirhan saraydan
çıkarken padişahın kızı Taze Sultan'ı görür ve yanına çağırır. Oğlunun arzusunu
kıza sunar. Evet, cevabını alan âşık, akşam saziyle Kurbanşah'a bakalım ne söyler.
İşte Âşık Şemirhan ile Kurbanşah'ın karşılıklı söyleşmesi:

Dinle sözlerimi ay Kurbanşahım
Bugün meydanında divan isterem
Evimize sizi layık görmüşem
Allah için sizden bir can isterem

Dinledim sözünü Âşık Şemirhan
Bu işlere hayli zaman isterem
Dost olmayı arzu ettim her zaman
Bilemem kızımdan güman isterem

Bir ağaç dik meyve veren bar olsun
İnsanlar da yığbal olsun zar olsun
İstedim ki şahım bize yar olsun
Kızını oğluma canan isterem

Allah bilir kader yazsa ne diyem
Ben de merde düğün yapar giderem
Men canımı sana kurban ederem
Ne padişah ne de ferman isterem

Şemirhan sizlere hayrandır bilin
Topluca her zaman şad olun gülün
Duam bu Allah'tan bahtiyar olun
Dal açacak taze fidan isterem

Kurbanşah da san canını verir
Yalan değil bunu Yaradan görür
Her insan ömründe bir yuva kurur
Yaradan Mevla'dan ihsan isterem

Sözler tamam olur, padişah o gece hanımı Döne Sultan'a durumu söyler. Ana kız bu durumu iyice konuştuğundan sonra Döne Sultan Kurbanşah'a kızının Umut han'ı istediğini söyler. Padişah haber gönderir. Âşık Şemirhan ve ailesini sarayın divanına aldırır. Padişah kızı Taze Sultan ve Umut han'ı bir araya getirerek aile arasında Allah emriyle kızını verir. Düğün alayı kurulur. Kırk gün kırk gece düğün olur. Âşıklar söyler, davul zurna çalar, açlar doyar, çıplaklar giyer ve bakalım düğünde son olarak Âşık Şemirhan ne der:

Bugünü de gördüm elhamdülillah
Allah'ın verdiği paya çok şükür
Dediğime yettim muradım oldu
Geline çok şükür beye çok şükür

Âşık birbirinin halini bilir
Mutlu gönül ise gözleri güler
Sevgi ve saygıyla güzellik olur
Düğüne çok şükür toya çok şükür

Âşık Şemirhan da yazdı bir destan
Adam ayrılır mı hiç sadık dosttan

Yuvaları olsun güllük gülistan
Dilediğı her bir şeye çok şükür

Âşık Şemirhan sözünü bitirdikten sonra gelin ve damat padişahın ve Döne Sultan'ın elini öperler, Âşık Şemirhan'ın evine giderler. Damat otağına çekilir mutlu huzurlu bir yuva olarak kurulur ve bu hikâyemizde burada son bulur.

Ek 2. Görseller

Görsel 1. Derleme yaptığımız mekânın girişi (Yazar arşivi)

Görsel 2. Âşık Bayram Denizoğlu söyleşiden önceki gün icra sırasında (Yazar arşivi)

Çalışmanın yazarı/yazarları "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmişlerdir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışmanın alan araştırmaları 2020 yılı öncesi yapıldığı için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Finansman: Bu alışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teřekkùr: Yazar tarafından bu araştırmaya kaynaklık eden hikâneyi paylaştığından dolayı Âşık Bayram Denizoğlu'na teřekkùr edilmektedir.

ıkar atışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar atışması yoktur.

Yazarın Notu: Bu makale ile ilgili yazarın beyan ettiği herhangi bir not bulunmamaktadır.

Katkı Oranı Beyanı: Bu makalenin tùm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.

The author / authors of the study declared the following points within the framework of the "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: Since the field research of this study was conducted before 2020, an ethics committee approval is not required.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgment: The author would like to thank Âşık Bayram Denizoğlu for sharing the folk story that inspired this research.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.

Author's Note: There are no notes declared by the author regarding this article.

Author Contributions: All sections of this article have been prepared by a single author.